

INNOVATSION TA'LIM MUHITIDA MAKTAB JAMOASINI
BOSHQARISH**Muallif:***Muradov Bekzod Nabiyevich*

Kalit so'zlar: *Innovatsion ta'lim muhitida boshqaruv, liderlik tamoyillari, maktab jamoasi boshqaruvi, raqamlashtirish va raqamli ta'lim, innovatsion boshqaruv strategiyalari, ta'lim texnologiyalari, ta'limda demokratik uslublar.*

Annotatsiya. *Maqolada maktab jamoasi faoliyatida innovatsion muhit sharoitida samarali boshqaruvga oid masalalar tahlil qilinadi. Rahbarlik tamoyillari pedagogik maqsadlar va jamoa o'rtasida ishonch va hamjihatlikni ta'minlashga yo'naltiriladi. Raqamli transformatsiya ta'lim jarayonini shaxsiylashtirilgan va inklyuziv muhitga aylantirishga xizmat qiladi. Innovatsion boshqaruv strategiyalari maktab va jamoatchilik o'rtasida ochiq hamkorlik va zamonaviy texnologiyalarni qo'llashni tavsiya etadi. Maqolada ta'limda sifat va samaradorlikni oshirish uchun ilg'or pedagogik yondashuvlar va tizimli tavsiyalar beriladi.*

Kirish. Zamonaviy ta'lim muhitida raqamli transformatsiya ta'lim jarayoniga yangi texnologiyalarni integratsiya qilishni anglatar ekan, o'quv jarayonini boyitish va natijadorlikni oshirish imkonini beradi. COVID-19 pandemiyasi davrida maktablar tezkor tarzda masofaviy o'qitishga o'tib, ta'limda texnologiyalarga kengroq e'tibor qaratildi. Natijada, raqamli texnologiyalar o'quvchilarga moslashuvchan, shaxsiylashtirilgan o'quv tajribasini taqdim etishi aniqlandi¹. Shu munosabat bilan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-sonli Farmoni bilan 2030-yilgacha ta'lim tizimini rivojlantirish Konsepsiyasi tasdiqlangan bo'lib, unda innovatsion yondoshuvlar va raqamli texnologiyalarni joriy etish ustuvor vazifa etib qo'yilgan. Kirish qismida

¹https://www.researchgate.net/publication/383699988_Digital_transformation_in_education_Strategies_for_effective_implementation#:~:text=Conclusively

ta'limning innovatsion va raqamli paradigmalariga doir global va mahalliy kontekst ko'rib chiqiladi hamda maqolaning asosiy yo'nalishlari belgilab olinadi.

Asosiy qism. Liderlik tamoyillari maktab jamoasi boshqaruvida rahbarning asosiy fazilatlarini va usullarini belgilaydi. Ma'lumki, rahbar jamoadagi har bir a'zo bilan ochiq hamkorlik, ishonch va hurmatga asoslangan muloqotni yo'lga qo'yishi lozim. Demokratiya va shaffoflik tamoyillari bo'yicha boshqaruv jamoaning ijodiy salohiyatini ochishga yordam beradi. Masalan, demokratik liderlik uslubida rahbar qarorlarni jamoa fikrini inobatga olgan holda qabul qiladi va hokimiyatni bo'lishib ishlashga undaydi. Shuningdek, transformatsion liderlik g'oyalari rahbarga o'qituvchilarni rag'batlantirish va ularning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash orqali ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, rahbarning nazariy bilim va amaliy kompetensiyalari ham katta ahamiyatga ega; u maktab maqsadlari va ta'lim dasturlari bo'yicha aniq vizionga ega bo'lib, o'z jamoasini ushbu maqsadlar sari yetaklashi zarur.

Raqamlashtirish jarayonining ta'siri. Maktab darajasida raqamli texnologiyalarni keng tatbiq etish o'qitish jarayonining samaradorligini oshiradi. Raqamlashtirish jarayoni ta'limni dinamik, shaxsiylashtirilgan va inklyuziv muhitga aylantirishga qaratilgan. O'quvchilarning individual ehtiyojlari va qobiliyatlariga mos elektron o'quv resurslari taqdim etilib, ularning faolligi va qiziqishi oshiriladi. Misol uchun, onlayn platformalar va interaktiv darsliklardan foydalanish o'quvchilarga o'zlashtirish darajasini nazorat qilish imkonini yaratadi. Biroq, raqamli o'zgarishlar ham ba'zi qiyinchiliklarni yuzaga keltiradi: maktablarda yuqori tezlikdagi internet tarmog'i, zamonaviy kompyuter jihozlari hamda o'qituvchilarning axborot texnologiyalari bo'yicha malakasini oshirish talab etiladi. Shu sababli muvaffaqiyatli raqamlashtirish uchun maktab rahbarlari texnologik infratuzilmani mustahkamlash, o'qituvchilarni doimiy ravishda malaka oshirish kurslariga jalb etish hamda barcha o'quvchilar uchun texnologiyalar bilan teng imkoniyatni ta'minlash kabi strategiyalarni ishlab chiqishlari lozim.

Innovatsion boshqaruv strategiyalari – bu maktab rahbarligi va pedagogik faoliyatni takomillashtirishda yangi usullar va yondashuvlarni joriy etishni maqsad

qilgan chora-tadbirlar yig'indisidir. Jumladan, maktab va keng jamoatchilik o'rtasidagi hamkorlik samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi². Maqsad shundaki, maktabning moddiy va intellektual resurslarini jamiyatning ehtiyojlari bilan uyg'unlashtirish orqali o'zaro manfaatli aloqalar o'rnatiladi. Yuusufning ta'kidlashicha, ta'lim xodimlari – ayniqsa o'qituvchilar – mahalla va ota-onalar bilan doimiy muloqot qilib, ularni maktab resurslari va tadbirlariga jalb etishi kerak. Masalan, jamoatchilikdan tadorik zakovatli mutaxassislarni maktabga taklif qilib, o'quv jarayonida ishtirok etishini ta'minlash, yoki maktab jihozlarini va uyi-kullik maydonlarini jamoa tadbirlari uchun ochiq qilish kabi strategiyalar qo'llanilishi mumkin. Bundan tashqari, innovatsion boshqaruv maktab ichida ham ijodkorlik va tashabbusni rag'batlantirishga qaratilgan bo'lishi lozim. Bu doirada rahbarlar o'qituvchilarga va o'quvchilarga o'z loyihalarini amalga oshirishda erkinlik berishi, doimiy takomillashtirish va yangiliklarni sinab ko'rish madaniyatini shakllantirishi kerak.

Asosiy bo'limlarda ko'rib chiqilgan masalalarning hammasi birlashib, innovatsion ta'lim muhitida maktab boshqaruvi integrativ tizim sifatida qoraladi. Ya'ni, samarali rahbarlik, raqamli texnologiyalar va kreativ strategiyalar birgalikda ishlaganda o'quv jarayonida yuqori natijalarga erishish mumkin. Raqamli vositalar o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan qiziqishi va faolligini oshirsa, innovatsion boshqaruv jamoa a'zolarini tashabbuskor, moslashuvchan bo'lishga undaydi. Masalan, ilg'or tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar shaxsiylashtirilgan ta'lim muhitini yaratib, o'quvchilarning o'zgaruvchan ehtiyojlariga moslashish imkonini beradi. Shu bilan birga, hamma ishtirokchilarning faolligini rag'batlantiruvchi liderlik uslublari va innovatsiyalarni muntazam ravishda joriy etish strategiyalari maktabda jamoaviy o'sishni ta'minlaydi. Boshqaruvning ushbu uch unsuri o'zaro bog'langan holda ta'lim sifatini va ta'lim-tarbiya muhitining yangilanish darajasini oshiradi.

² <https://rijessu.com/wp-content/uploads/2022/07/RIJE-4-Innovative-Management-Strategies.pdf#:~:text=resources,community%20members%20to%20use%20school>

Xulosa va tavsiyalar. Innovatsion ta'lim muhitida maktab jamoasini boshqarishda bir nechta muhim jihatlarni e'tiborga olish lozim. Birinchidan, rahbar pedagog va ma'muriyatni demokratik hamda hamjihatlik tamoyillari asosida boshqarishi, har bir o'qituvchi va ota-onani maktab maqsadlariga erishishda faol ishtirok etishga chorlashi lozim³. Ikkinchidan, maktab infratuzilmasini raqamli texnologiyalar bilan boyitish ustuvor bo'lishi kerak. Bunga yuqori tezlikdagi internet, zamonaviy uskuna va raqamli o'quv resurslarini ta'minlash kiradi. Bunday imkoniyatlar yaratilib, o'quvchilar uchun individual o'qish yo'llari ishlab chiqilishi ta'lim samaradorligini oshiradi. Uchinchidan, o'qituvchilar va rahbarlar doimiy kasbiy o'sishni ta'minlash uchun malaka oshirish kurslari orqali yangi metodologiya va texnologiyalarni o'zlashtirib borishlari muhim. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, pedagoglarni raqamli ko'nikmalarga o'rgatish ularning dars metodikasini yangilashga va o'quvchilarning erishuvchanligini oshirishga xizmat qiladi. Nihoyat, maktab rahbarlariga tavsiya etiladi: jamoatchilik bilan samarali aloqalarni rivojlantirish orqali resurslar bazasini kengaytirish (jumladan, homiylik, ko'ngilli guruhlar jalb qilish), shuningdek, innovatsion loyihalarni (masalan, robototexnika, STEM klublari, masofaviy ta'lim platformalari) doimiy ravishda qo'llab-quvvatlash. Bu tavsiyalarni amalga oshirish maktab jamoasida o'sish va sifatli yangilanishlarni tezlashtiradi, ta'lim muassasasini raqamli va innovatsion rivojlanish sari yo'naltiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Denning S.A. The Role of Leadership in School Innovation: A Case Study. Western Kentucky University, Doctoral Dissertation, 2018.
2. G'afforov F.H. Ta'lim tizimini boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish joriy etish. Ilm-fan va Innovatsiya, 2023.
3. UNESCO Global Education Monitoring Report 2024/5 – Leadership in Education: Lead for Learning (Summary). 2024.
4. UNESCO Technology in Education. GEM Report 2023. UNESCO, 2023.

³<https://uz.wikipedia.org/wiki/Maktabshunoslik#:~:text=maktabni%20boshqarish%20va%20unga%20rahbarlik,umumiyy%20ta%20CA%BClim%20maktablari%20hamda%20ularning>

5. Tianlun Z. Opportunities and challenges of school management in the digital era. Adult and Higher Education, 2024.
6. OECD Technology in Education 2023 – Country Profiles. 2023.
7. Prezident farmoni “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi haqida. Lex.uz, 2023